

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

7

Fylke:

Telemark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Eidanger

Emne:

Skav

Bygdelag:

Bergsbygda

Oppskr. av:

Rolf Langangen

Gard:

Langangen

(adresse):

Eidanger A.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Lars J. C. Rasmussen f. 1846 d. 1920 ^{Bergsbygda} ^{herad} ^{arme} ^{herad} f. 1865
 gardsbr. Lars Nikle gardsbr. f. 1864 ^{herad} ^{herad}

SVAR

1. Betegnelsen "nødfor" gjelder
2. helst skav, heit og brann.
 Utanom høget blii det brukt
 lauv i store mengder. Det
 blii ikke regnet for nødfor,
 men var regulært og ærvisst for.
3. Betegningsformene for skav:
 a) Skave skaver (skaver) dist.
 skava skava.
4. Skav har vært nytta som
 for for krøter heit opp til vår
 tid nord i bygda. Men har ellers
 gitt av bruk som for for arkunde-
 skiftet. Nørring - skav.
 Det har ikke vært regna
 for annet enn ei berging
 over våren "vårtaing", og
 har ikke vært regulært for
 så langt tilbake som gamle
 folk kan minnes.
5. En brukte mest rogn- lind
 (var lind som nevnet) viller, selje
 og aln. Opp blii regna
 for å være beiste i smaken

og gø melke samme smaken.
Furubar og granbar blei
brukt til sau og geit. Rogn
og silje var regnet for de
beste fresslage for skov. Alen
var det mindre av.

6. En kjerner ikke til at
skov er brukt om et bestemt
tre.

7. En kjerner ikke noe rim
om verdien av de forskjellige
fresslag.

8. Det var mest kuene
som fikk skov - og more
sau og geit fikk furu og granbar.
Kysten fikk høy.

Det var som for nesten om
væren at skaver blei brukt
til for. Skaver blei ikke
blanda med annet for,
men gitt for seg sjøe som
mellomfor (mellom-mål)

9. Dyra ga meir melke når
de fikk skov - og en merke
sporre brisvel på dyra. Men
melke fik en "frik" smake
A. M. H. sier:

Aspa gav beisk smake.

Lind gav lind smake.

Rogn gav bitter smake.

10. En drag til skogs ens
arend for å hente for til
dyra og tok ikke hensyn
til brenneveden. Det var
ikke alminnelig å skave

husveden. Den var gjerne av stor grov ved og like skikket for skaving. En vel heller ikke at det har vært aln. bruk i skave hesjeveden.

11. Det var ikke noe spesielt uttrykk for å hente skavved. Slitt ved stod ofte i jordekandene og i hene nær husa. En hadde sjelden noe særlig lang vei etter skav.
12. Ved en henter kalles skavved.
13. En kjemmer ikke gjerningsordet i marka.
14. Skavveden blei allsidig henta om våren i "Vårkrig". Det var et "fyllarbe", sier gamle Lars Niklegaard, og vi gjorde ikke mer av det enn høyt nødvendig. Men han kjemmer ikke til at noen dro etter skavved på langfredag av religiøse grunner.
15. En hogg skavveden og kvistene i passende lengder (avnselengde) og har det inn i stua eller kjøkkenet hvor en satt med skaving.
16. En brukte utelukkende kallekniv til skavingmen en kjemmer også

til at gjæbratt har vært brukt.
En hadde enten en føy-
felle eller et stykke
skind rundt gjæbrattet
til håndfate.

Om skavinge skrives J. C.
Ramborg: "De fleste
steder brukte en å skave
Hele løss av løvtrærnes
grene blev kjørt hjem,
og så var det å bruke
kniven og avskave
barken og bruke de
unge skud. Dette arbeide
utførtes ivrige i daglig-
stuen; det fikk ikke
hjelpen som det blev litt
brakket. Dyrenes liv
måtte reddes frem for
alt. De avskavede grene
kalles skjervelingen og
brukes til ved."

17
8/8

En kjemmer ikke
til at de redskaper som
her er spurt om, har
vært nytta i Eidsanger.
Det må i tilfelle ligge
over hundre år tilbake
i tiden.

Men det kjemmer fra
Okleringen måst i herredet.
Den skikken å skave har
på rot. En brukte da gjæbratt
eller iver så langt en fikk opp
på de unge stammene og lot dem stå.

- Når en skava sættes på skammel eller krostk eller stol. En holder skovtkjeppe i den ene handa og kniven i den andre.
20. En kalke veden for skav-ved.
21. Den avskava barken kalles skav. En kjemmer ikke noe spesielt ord for de løse barkbitene.
22. Skavveden var aldri lykt. Den var gjerne ca. 2 tommer ved rota, og en tok gjerne slanke og langstrakte trær. En brukte barken, kvisten og de nye skuddene. Den blei kjørt heime på "brenei" og hogd opp i gården til vanlig ovns-lengde.
23. En kaller de avskavede kjepene for skjervlingen. En skjervling - fl. skjervlinger. Felles nevning for store og små kjepper.
24. Skavet skulle være tynt og fint uten tre på barken, men "det blei nå så som så", sier d. N. Det var enkelte som var bedre til å skave enn andre.
25. Veden blei brukt til ovns-ved og kjøkkenved.

26. Skavinga var slutt i 80
90 ära. Men det har forekom-
met skaving på enkelte
små skogplassen nord
i sognet.

En har forøvrig 20 mindre
gardsbruk med navnet skav
i. Skavåsen og skavreker.